

25. A KERESZTYÉNSÉGET VÁLASZTOM: ISTVÁN KIRÁLY ÉS A MAGYAR KERESZTYÉN EGYHÁZ KEZDETEI

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom: Egyháztörténet 1. Budapest, 2010; Dr. Benke György: Hittan 7. tankönyv, Budapest, 2000)

A magyarok keresztyénné válása folyamata hosszú volt. Első királyunk, István nevéhez fűződik. A magyarok ősvallása természetimádó pogány vallás volt. Hittek egy főistenben, akinek papjai a sámánok voltak. A keresztyénség missziója elsősorban hittérítők munkája révén történt meg. Három hittérítőt érdemes megemlíteni:

1. A X. század közepén Hierotheosz nevű görög hittérítő püspök érkezett a magyarsághoz. Délvidéke és Erdélyben eredményes munkát végzett.

2. Azonban szervezett módon a Sankt Gallen-i Bruno térítő püspök vezetésével kezdődött meg az áttérítés. Szláv papokkal kezdte munkáját. Eredményes volt a munkájuk. Azonban a missziói munkát gyakran nem evangéliumi eszközökkel végezték, hanem erőszakkal.

3. Adalbert, prágai püspök lett István nevelője. Az ő tanácsára Esztergomban elkezdték kiépíteni az első püspökség központját.

Géza fejedelem rakta le az alapokat a magyar keresztyén egyház megszületéséhez. De igazából Istvánra várt a feladat, hogy a munka nagy részét elvégezze. Ebben segítője volt a bajor származású, mélyen vallásos keresztyén felesége: Gizella.

Istvánt 1000-ben királlyá koronázták. Ezzel együtt jutott István ahhoz a joghoz, hogy ő alakíthatta ki az egyházi szervezetet, és ő nevezhette ki az egyház főpapjait, sőt ő maga is főpapi jogokat kapott. Így alapította meg a salzburgi érsektől, passzai püspöktől független magyar egyházat. Az egyházszervezés terén, a kánonjog alapján járt el István. Ami azt jelentette, hogy 10-12 püspökséget kellett létrehozni, amelyek élén az érsek állt. Így 10 egyházmegyét szervezett István, amelynek a határait ő maga állapította meg. Ezek a következők voltak:

- Esztergom, Veszprém, Kalocsa, Eger, Győr, Pécs, Gyulafehérvár, Bihar, Csanád, Vác.

Minden 10 falunak egy templomot kellett építenie. A templomokat a hívek közösen alapították. A király adott oltártakarót, ruhát a templomoknak, a papról és a könyvekről pedig a püspök gondoskodott. Sok olyan templom és monostor is épült, amelyet egy-egy személy alapított. A monostoroknak egyébként nagy volt a jelentősége, mivel ott éltek azok a szerzetesek, akik a hittérítés munkájának a javarészét elvégezték. Ezek a szerzetesek bencések voltak. Az első monostort még Géza fejedelem alapította Pannonhalmán. A monostorok jelentősége továbbá abban volt, hogy a külföldi hittérítők után itt nevelődött ki a hazai papság. Ebben az időszakban nem vált el egymástól a keleti és nyugati keresztyénség nálunk. Az uralkodó hatalmas birtokokat adományozott a püspökségeknek, érsekségeknek és monostoroknak. István elrendelte a tized szedését. Ennek a háromnegyed része a püspököknek járt, a fennmaradó egynegyed része pedig a plébánosoknak járt. Amíg nem volt megfelelő számú

magyar papság, addig ezt a feladatot külföldiek látták el. Legismertebb és legjelentősebb Szent Gellért volt, aki velencei szerzetes volt. Ő nevelte Imre herceget is. Gellért írta az első magyar nyelvű teológiai írást.

Az egyházi élet szokásait törvényben írták elő. Így a vasárnapi misén való részvételt, és az ott tanúsítandó magatartást is törvényekbe foglalták. Az egyházi vétségek világiaknak minősültek. Tilos volt vasárnap dolgozni, de előírták a gyónás és a bűjt tartását. István zarándokházakat építtetett Jeruzsálemben, Konstantinápolyban, Rómában és Ravennában. István király maga komoly hívő ember volt. Ezt láthatjuk Imre hercegnek írt leveléből is. A neki adott tanácsok sorában az első a keresztyén hit megtartására való buzdítása. Fiát figyelmeztette a keresztyén erények megtartására. Magyarországot Máriának ajánlotta fel, aki ebben a korban a világ királynőjének számított.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom:)

SAKMAI HÁTTÉRANYAG ELKÉSZÍTÉSE FOLYAMATBAN

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, énektanulásban, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Tudja segítséggel elmondani István király intelmeit Imre herceghez, a tankönyvi szöveg alapján. ○ Tudja segítséggel elmondani Géza fejedelem jellemzését. ○ Tudja segítséggel a tankönyvi szöveg alapján elmondani, mikor és hogyan jelent meg a keresztyénség hazánkban. ○ Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: 1Királyok 3,9. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, énektanulásban, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismerje a magyar keresztyén egyház kezdeteit hazánkban, mikor és hogyan jelent meg. ○ Ismerje és értelmezze István király törvényeit a tankönyvi szöveg alapján. ○ Tudja Géza fejedelmet jellemezni. ○ Tudja értelmezni és elmondani, István király uralkodásának eseményeit. ○ Tudja önállóan értelmezni a lecke Igéjét: 1Királyok 3,9.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: István király döntésének és a magyar keresztyén egyház kezdeteinek a bemutatása.

Kognitív cél: István király döntésének és a magyar keresztyén egyház kezdeteinek a bemutatása.

Affektív cél: A változtatás értelmi háttérének értelmeztetése.

(Régi és új szokások (lehetőségek) a döntés következményeiben.)

Pragmatikus cél: A tanulók Isten melletti döntésének segítése adott élethelyzetben.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Mit jelent: a keresztyénséget választani: Egy ember, egy család, egy nép számára? 2. Törvények, intelmek TK-bevezető része alapján beszéljük meg: Milyen királyt képzelsz el az olvasott törvények alapján? Mely tulajdonságokra mutat István az intelmekben?	Beszélgetés arról, mit jelent a keresztyénséget választani TK Mit sugallnak István törvényei és intelmei?
Feldolgozási javaslat	1. Géza és István munkássága Beszéljük meg, mit tudnak a tanulók Géza fejedelemről és István királyról! Címszavakban gyűjtsük össze a táblán. TK szövege MFEI 1: idővonal MFEI 2: emlékmű 2. Intelmek és Ige <u>Aranymondás:</u> <i>„Adj azért a te szolgálódnak engedelmes szívet, hogy tudja kormányozni népedet, különbséget téve a jó és a rossz között!” (2Kir 3,9)</i> MFEI 3: István Intelme, imája és az aranymondás, Salamon király imádsága közötti párhuzam Kiemelhetjük: István király a keresztyénséget választotta, ezért Istent hívta segítségül a kormányzáshoz 3. Intelmek és mai intelmek MFEI 4: Te milyen intelmeket írnál mai emberek számára?	TK MFEI 1-2. feladat Géza és István munkásságának felelevenítése, megismerése TK MFEI 3. feladat Rá rámutatás arra, hogy a keresztyén király Istent hívta segítségül MFEI 4. feladat A király keresztyén lelkületéből következő intelmek értelmezése és mai kihívásokra, különböző emberek élethelyzetére való átültetése

	<p>4. István öröksége - magyar népünk hitvallása</p> <p>MFEI 5.</p> <p>5. Énekjavaslat:</p> <p>Tebenned bízunk... (TK 19. ének)</p>	MFEI 5. feladat István mai örökségének, jelentőségének felmutatása
Munkáltatás	<p>Készítsünk névjegykártyát Géza fejedelem és István király számára!</p> <p>Szerepeljen rajta néhány olyan dolog, amelyről felismerhető a személy. Lehet rajzos szimbólum is. Ha minden egyháztörténeti személyhez készítünk névjegykártyát a téma során, használhatjuk a kártyákat az óra eleji ismétlésekhez, játékos összefoglaláshoz is.</p>	
Házi feladat	Nézz utána, milyen a magyar korona díszítése!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Szörényi-Bródy: István, a király

<https://www.youtube.com/watch?v=ZKMrXuedxY8>

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 78-80. oldal

A képen látható:

- Rajz: Paragrafus jelek
- Fénykép: A karcsai református templom
- Rajz- térkép: honfoglalás kori Magyarország
- Fényképek: I. István király szobrai

A szöveg: Szent István Király Dekrétumainak Második Könyve (részletek) István király intelmei fiához, Imre herceghez (részletek). A keresztyénség megjelenése Magyarországon I. Géza fejedelem. István király.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat:

- Mit jelentenek a jelek?

- Milyen épületet látsz? Mit tudsz róla?
- Figyeld meg a térképet! A honfoglalás-kori Magyarországot milyen országok határolták?
- Milyen útvonalon jöttek a honfoglalók? Mit tudsz ezekről a helyekről?
- Voltál-e már a Vereckei szorosnál? Milyennek láttad most?

2. Szövegelemzés

- Mit jelent a dekrétum kifejezés? Nézz utána az interneten!
- Milyen törvényeket hozott István király? Mi a véleményed ezekről? Gondolj az akkori történelmi korra!
- Mire nevelte fiát, Imre herceget István király? Mi a véleményed az intéseiről? Ma ezeknek az intéseknek van-e üzenetük?
- Ki volt I. Géza fejedelem? Mit tanultatok róla és erről a történelmi korról?
- Mire törekedett Géza fejedelem? Miért? Hogyan valósította meg a törekvéseit?
- Hogyan nevelte a fiát?
- Mit kérdezett István a fejedelmi tanácstól? Milyen tanácsot kapott? Mit tett ezután? Miért?
- Hogyan uralkodott? Milyen szigorú intézkedéseket hozott?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

„ Adj azért a te szolgálódnak engedelmes szívet, hogy tudja kormányozni népedet, különbséget téve a jó és a rossz között!”(1Kir 3,9)

- Keresd meg a Bibliában ezt az Igét! Ki imádkozik így?
- Mit jelent a bölcs kormányzás egy király életében?
- Hogy tudunk különbséget tenni jó és rossz döntés között? Te hogyan szoktál dönteni, mikor magadat „kormányozod”?

Feldolgozáshoz:

Gondolkozzunk el azon, mit fejez ki a magyar himnusz! Kitől várjuk a segítséget népünk életére nézve?

Elolvashatjuk a következő versrészletet, és annak alapján beszélhetünk István király személyéről, jelentőségéről.

István király verses históriája
Officium S. Stephani Regis Hungariae
/Weöres Sándor fordítása/
részlet

Megváltóját szívből hitte,
jelzi sok cselekedet:
a kötelesség vezette
mindünkért és minden felett.

Király volt és hit apostola:
így rótt kétszeres adót;
mindig teste-lelke ura
s nem kényeztetője volt.

Mindig Uráért buzogva
fakadtak jótettei,
gyönyörű volt szál-alakja,
még szebbek erényei.

Míg Attila állt fölötte,
a magyar nép egyedül
a zsarnok igáját nyögte
ész nélkül és hitetlenül.

De István uralkodása
dicső fordulót hozott,
jelzi egy szó megtoldása:
gaz igazra változott.

A teljes költemény elérhető itt: http://www.sasoutjai.eoldal.hu/cikkek/versek_idezetek-hazarol---magyarsagrol_istvan-kiraly-verses-historiaja.html

Használhatunk idézeteket az István a király rockoperából. Megbeszélésre alkalmas idézet pl.::
„Nincs más út, csak az Isten útja, bármit hoz reánk.
E földön nála nincs nagyobb erő.”

Az István a király rockopera szöveggönyve elérhető:
(*rockopera Boldizsár Miklós „Ezredforduló” c. drámájának felhasználásával. Szörényi Levente – Bródy János*)
http://fortresscomm.hu/olvasoterem/egyeb/szovegkonyvek/istvan_a_kiraly.HTM

Zenehallgatásként is jó alap a beszélgetésre a rockopera, elérhető pl.:

<http://www.youtube.com/watch?v=pbWnylplsdo>

A korszakról szóló tanítási dráma leírása olvasható Cs. Szabó Sándor: József köpönyegében c. könyvében (A tizedik falu). Ez minimum két (lehetőleg összevont) tanórát igényel, tehát nem egy bevezető gyakorlat hosszúságú.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 98. o. 5. feladat/ MFGY 75. o. 5. feladat

A „szent” jelzõt illetõen elmondhatjuk a diákoknak református álláspontunkat: tiszteljük István emlékét, de nem tartjuk szentnek. Csak Istenhez imádkozunk, csak õt hívjuk segítségül.

A témához felhasználható énekek:

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 99. Mit használ a keresztyénségem... (dall. RÉ 42. zsolt. Mint a szép híves patakra...)

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 101. 1-5. verse: Ó, én lelkem, dicsérjed Istenedet... (dall. RÉ 8. zsolt. Ó, felséges Úr...)

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 124. Áldj meg minket Úr Isten (+DU)

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 267. Ének Hunyadi Jánosról

Hittankönyv: 12. ének 2-3. verse: Hatalmukba vet... 47. zsolt. (+RÉ, BS, DU)